

Adres redactie en
administratie:
Bureau Hoofdraadsman.
Coornherthuis.
Hoofdstr. 84, Driebergen
Telefoon 03438-2878
Redacteur A. Zoetebier
Hoofdraadsman

EGGO

BLAD VAN DE HUMANISTISCHE VERZORGING

Abonnementenprijs f 6,— per jaar.

Militairen ontvangen

VOOR MILITAIREN. NR 6 - JUNI 1976 - 15e JAARGANG

Uitgever: Stichting t.n.v. Hoofdraadsman Humanistische Geestelijke Verzorging te

**Worden de Antillen
onafhankelijk**

Misdaad en straf

Clark Terry

Three days of the Condor

Het rosse leven

Topturnen dames

Vaste medewerkers
Bert van de Kamp
Peter J. Morée
Rien Robijns
Casper Vogel
Bert Vuijsje
Hans van Wissen
Dick Zaal

Worden de Antillen onafhankelijk?

Na Suriname is het nu de bedoeling, dat de Nederlandse Antillen onafhankelijk worden. Neerlands laatste kolonie. Het kabinet Den Uyl had gedacht het nog deze zittingsperiode te kunnen regelen. Dat lukt niet. Nu wordt 1980 als mogelijke datum getipt. Met angst en beven ziet de Antilliaanse bevolking dat moment echter naderen. De vooruitzichten zijn namelijk somber tot zeer somber. Op vele punten zitten de Antillen — opgebouwd uit de eilanden Curaçao, Aruba, Bonaire, Sint Maarten, Saba en Sint Eustatius — voor het blok. Ongeveer een kwart van de beroepsbevolking is werkloos en investeerders laten het eilandrijk links liggen of trekken weg. De grote hoop, het toerisme, beleeft maar in enkele gevallen een gezonde opgang. Zonder de band met Nederland meent vrijwel niemand het in de toekomst te kunnen rooien.

Uit een onderzoek onder 186 landen („de wereldmarkten van morgen”) een paar jaar geleden naar de te verwachten economische groei kwam dit stukje Nederland er het slechtst af. „We doen al het mogelijke om bedrijven en investeerders te trekken, maar ze komen niet,” stelt de minister van Economische Zaken Richard Pieterella hulpeloos vast. De minister maakt deze maanden wat goodwill-trips naar Nederland en Europa om er zaken proberen te doen. Een handelsreiziger in het groot, die weet dat hij alle mogelijke concessies aan het kapitaal moet doen om wat voor zijn land te betekenen. De gevolmachtigd minister van de Antillen in Nederland, Maduro, werkt in dat verlengde: ook hij waant zich meer acquisiteur dan wat dan ook.

INVESTEREN VOOR WERKGELEGENHEID

Bijna onwaarschijnlijk diep moeten ze zich in het stof buigen voor investeerders, die eventueel iets willen op de Antillen. Alle mogelijke faciliteiten worden gegeven. Belastingen hoeven de eerste tien jaar niet te worden betaald. Ruimten, waarin machines kunnen worden neergezet, worden door de overheid gebouwd en verhuurd. Overheidsgaranties liggen losjes in de bureauladen. Vergaande risico's worden genomen om bedrijven in een gespreid hemelbed te leggen. In de hoop dat er iemand in gaat liggen, die werk biedt. In het streven naar werkgelegenheid begint zelfs enig redelijk denken te vervagen. Zo wil men nog steeds — met 50 miljoen gulden Nederlandse steun een scheepswerf bouwen: een paar jaar werkgelegenheid voor een paar duizend man. Gezien de uiterst penibele en bijna uitzichtloze situatie, waarin de hele scheepsbouwsector zich in de wereld bevindt, vond Nederland het onverantwoord om mee te doen. „Als de werf er dan staat zijn er geen orders om hem draaiende te houden en is het geld in het water gegooid,” aldus de Nederlandse regering.

Nederland vond de knieval voor de belegger te groot. Er waren enkele Amerikaanse investeerders, die er geld in wilden steken, maar dan op voorwaarde dat zij de onderdelen en uitrusting mochten leveren: hun aandeel zou er daardoor al tijdens de bouw uit zijn. Een Amerikaanse bank wil wel 50 miljoen

dollar lenen, maar dat geld moet — voorzien van overheidsgarantie — binnen zeven jaar zijn terugbetaald. De gemeenschap zou uiteindelijk met de brokken zitten.

De zure slotsom is, dat het volk er — op louter (nederig) werk na — minimaal van profiteert. Want op de winsten heeft men geen greep. Die verdwijnen voor het grootste deel in de zakken van de ondernemers, die elkaar in een gesloten elitair topcircuit de bal blijven toespelen. En de plaatselijke zwarte bevolking mag ook toekeken, hoe de topfuncties verdeeld worden binnen dat circuit. De lukratieve posities zijn voorbehouden aan de blanken en de zetbazen van de buitenlandse couponnetjesknippers. Daarvoor in ruil mag de regering dan gemeenschapsgeld geven.

ERNSTIGE WERKLOOSHEID

De cijfers spreken. Een kwart van de

ciliteiten te hebben geprofitteerd werd er nu verwacht, dat het bedrijf via belastingen iets bij zou gaan dragen aan de lokale ontwikkelingen. Dat moment wachtten de bazen van Texas Instruments niet af: 550 werknemers werden ontslagen en het bedrijf verdwijnt naar Haiti, waar men door het aantrekken van goedkopere arbeidskrachten de winsten weer hoog kan opschroeven.

In dat kader menen de meeste autoriteiten en politici, dat de knieval naar het kapitaal gerechtvaardigd is. De angst voor nieuwe bedrijfssluitingen, nog grotere werkloosheid en een nieuwe sociale chaos na het oproer in mei 1969 zit er goed in. Het getuigt dan ook van een zekere moed, dat de gedeputeerde van Financiën van Curaçao, Don Martina, ons aankondigt er iets aan te willen doen. „Alle Caraïbische eilanden,” zegt hij, „hebben gemerkt, dat de huidige politiek weinig bijdraagt aan de ontwikkeling van

bevolking is werkloos, 25 percent heeft een inkomen, dat slechts zes percent van de totale inkomsten van de Antillen omvat: evenveel als een bovenlaag van 0,1 percent van de bevolking verdient. Maar juist die laatste groep klaagt steen en been over het feit, dat er in het Antilliaanse rechtsbeding enige sociale zekerheden en een minimumloon zijn ingebouwd. Men jammert over een te agressieve vakbondspolitik. Dat werknemers ook wat willen (de prijzen zijn toch al zo hoog) beschouwt men als iets dat de concurrentiepositie alleen maar nodeloos verzwakt. Met verve wijst men op de omringende eilanden: in Jamaica, Barbados en Trinidad verdient een ongeschoold arbeider tenminste 40 percent minder en om sociale voorzieningen hoeft men niet te malen.

Zonder veel mededogen wordt de bedrijfspolitiek in die geest getoonzet. Vorige maand werd dat extra duidelijk, toen het Amerikaanse kantoormachinebedrijf Texas Instruments te kennen gaf haar zaak op Curaçao op te doeken. Na negen jaar lang van de Antilliaanse fa-

volk. Er wordt wat werkgelegenheid geschapen, maar verder niets. En we hebben meer dan allen werkgelegenheid nodig. We hebben betrokkenheid van de investeerders nodig en die is er niet. Het volk schiet nergens wat mee op. We verkopen ons huis te goedkoop. In de toekomst gaat één-derde van de olie voor Amerika langs de Antillen. Nou, dan mag Shell best iets in onze ontwikkeling bijdragen. Daar zijn we nu een strategie voor aan het ontwikkelen. We hoeven ons niet doorlopend in het stof te buigen."

HOPEN OP TOERISME

Vooralsnog is het toerisme de grote hoop op de Antillen. Plus de blozende mogelijkheden voor buitenlandse bedrijven om via duizenden papieren firma's veel geld buiten de armen van de fiscus in eigen land te houden. Deze belastinglichte constructies leveren het gebied jaarlijks 43 miljoen Antilliaanse guldens op (60 miljoen Nederlandse): ongeveer 20 percent van de totale inkomsten van 200 miljoen. De inkomstenbron is onmisbaar. Maar het toerisme moet het gaan doen. Sinds de grote raffinaderijen (Shell op

Curaçao, Lago-Exxon op Aruba) een kleine twintig jaar geleden gingen mechaniseren moesten tienduizenden mensen afvloeien. Het toerisme moest voor vervangende werkgelegenheid zorgen en zo snel het glas zich in beton liet vatten werden sinds 1960 hotels uit de grond gestampt, waarin nu vele duizenden mensen werk vinden. Trekkertjes voor de vooral Amerikaanse toeristen zijn de casino's.

Maar ook het toerisme kent zijn grenzen. In een laatste noodsporging gaat men dit jaar op de Europese markt vakantie-gangers werven, die in een totaalpakket zal worden aangeboden. Een kwart miljoen is er voor uitgetrokken. Vooral voor Curaçao zal dat zegenrijke arbeid zijn.

De meeste hotels zijn daar al failliet en worden met kunst en vliegwerk op de been gehouden. Men wil de toeristen nu voor redelijke prijzen trekken. De Nederlandse reisgigant Holland International ziet een reis, inclusief hotels, gedurende zestien dagen voor zo'n 1500 gulden in de nabije toekomst wel zitten. Of die nieuwe wervingsactie voldoende

zoden aan de dijk zal zetten is twijfelachtig.

In deze toch wankelende sfeer moeten de Antillen tegen wil en dank toegroeien naar de onafhankelijkheid. Men is er doodsbenaauwd voor. De problemen liggen immers zo hoog. Op heel weinig kan men namelijk terugvallen. Grondstoffen zijn er niet. Landbouw komt nauwelijks voor. Doordat ieder eiland zijn eigen voorzieningen voor relatief een gering aantal mensen (250.000 in totaal) moet hebben zijn de kosten enorm hoog. Alle grondstoffen moeten worden ingevoerd. De elementaire levensbehoeften zijn duur. En de investeerders, het is al geconstateerd, blijven weg.

„Als er niet snel iets gebeurt gaat het — nog erger dan tijdens de rellen in 1969 — mis," wordt ons voorspeld. „Duizenden werklozen komen er per jaar bij. Die mensen blijven niet rustig. Nederland moet de industrialisering gaan subsidiëren. Anders stort de boel in elkaar."

Misdaad en straf

Inleiding

In vergelijking met het buitenland worden misdadigers in Nederland relatief licht gestraft. Dit blijkt ook wel uit het feit dat in Nederland naar verhouding een heel klein gedeelte van de door de rechter veroordeelden in de gevangenis terecht komt. Veel mensen zijn bang dat, als gevolg van die relatief lichte straffen de criminaliteit zal stijgen, of reeds is gestegen. Die vrees leidt ertoe dat er de laatste tijd steeds vaker om zwaardere straffen wordt gevraagd. Wanneer je kranten van de afgelopen tijd erop naslaat zul je zien, dat er vrij veel aandacht wordt besteed aan strafzaken. De angst van een criminaliteits-explosie houdt de mensen kennelijk sterk bezig. Het opvallende is dat, zo op het eerste gezicht, de oplossing van dit probleem bekend lijkt te zijn. Er moet harder worden gestraft. Waarom gebeurt dat dan niet vragen sommigen zich vertwijfeld af en zij verwijten de rechterlijke macht een slappe houding.

Is dat terecht? Moet er zwaarder worden gestraft? Hebben zware straffen effect? Dat zijn zo een aantal vragen die in dit verband op je afkomen. We zullen proberen om op deze vragen een antwoord te geven. Daarvoor is het nodig dat we ons allereerst verdiepen in de doelen die met het straffen worden nagestreefd. Wat willen we met straffen bereiken?

Strafdoelen: er zijn er verschillende. Wij zullen ze noemen en kort toelichten.

1. vergelding: „Wie lijden doet, lijden moet” kan hier als motto gelden. Ook zou men dit strafdoel nader kunnen omschrijven met de spreuk „Oog om oog, tand om tand”. Over mogelijke effecten daarvan op de dader of zijn omgeving bekommert men zich niet of nauwelijks.
2. Voorkomen van eigen richting: er wordt gestraft om te verhinderen dat het slachtoffer of de omgeving voor eigen rechter gaat spelen. Berucht zijn in dit verband bijv. de lynchpartijen in Amerika, waarin de volkswoede zich ontlaadde door het zonder enige vorm van proces ophangen van de verdachte.
3. voorkomen-preventie-van crimineel gedrag: Seneca formuleerde dit al omstreeks het begin van de jaartelling als „men straft opdat niet meer gezondigd worde”. Men kan zich daarbij richten op de dader zelf, op zijn omgeving of op beide.

- a. speciale preventie: heeft als doel dat de dader zich van verdere wetsovertredingen onthoudt. Dit doel kan in principe door afschrikking, verbetering of onschadelijk making worden bereikt. Men kan daarbij achtereenvolgend aan zeer zware straffen, aan behandeling of aan levenslange opsluiting c.q. doodstraf denken.

- b. generale-algemene-preventie: hier beoogt men „anderen dan daders” van crimineel gedrag te weerhouden. Dit doel kan in principe worden bereikt door strafbedreiging van allen, door strafoplegging en uitvoering aan daders.

4. conflictoplossing: dit heeft als doel het leed dat door de daders werd veroorzaakt zoveel mogelijk weer goed te maken, waarbij zowel van de dader als van de maatschappij een bijdrage wordt verwacht. Er wordt al voorzichtig aan dit doel gewerkt in die zin dat slachtoffers schadevergoeding bij het rijk kunnen verwerven.

Men doet er goed aan de bovenstaande strafdoelen niet als volkomen los van elkaar staand te zien. Er wordt ook wel gestraft vanuit een combinatie van de bovenstaande strafdoelen. De rechter wil dan bijv. de dader zijn misdaad vergelden door hem leed toe te voegen, maar hoopt tevens dat de dader door die vergelding zijn misdaad niet weer zal plegen en dat anderen als ze lezen welke straf je voor een dergelijke misdaad krijgt — strafbedreiging — die misdaad niet (meer) zullen plegen.

Straf(maat) bepalende factoren: hier gaat het om zaken die de soort straf en de zwaarte van de straf bepalen. Bij soort straf denken we aan bijv. geldboete of gevangenisstraf, bij zwaarte van de straf aan bijv. f 100,— of f 500,— geldboete of aan bijv. een week of een maand gevangenisstraf. De soort straf en de zwaarte van de straf hangen echter voor een deel samen. Zo zal een geldboete over het algemeen minder zwaar aankomen dan een gevangenisstraf en een voorwaardelijke minder dan een onvoorwaardelijke.

In principe wordt de straf bepaald door drie factoren, te weten:

1. het gepleegde delict: het ene delict wordt zwaarder gestraft dan het andere. Zo wordt een moord zwaarder gestraft dan een diefstal en de laatste doorgaans

weer zwaarder dan belastingontduiking.

2. de persoon van de verdachte: wat voor man is de dader? Is hij bijv. pas kort geleden voor hetzelfde of andere delict veroordeeld of staat hij voor de eerste keer voor de rechter? In het eerste geval zal de rechter geneigd zijn de „hardleerse” dader zwaarder te straffen. In het tweede geval bestaat er een kans dat hij een lichtere straf geeft. Is de man of vrouw gehuwd of vrijgezel? De gehuwde kan de rechter een geldboete eventueel gecombineerd met een voorwaardelijke gevangenisstraf geven, omdat het hele gezin te veel zou lijden onder een onvoorwaardelijke gevangenisstraf. De vrijgezel zal voor hetzelfde delict misschien wel gevangen gezet worden.

3. de aard van de omstandigheden: bekend is het begrip „verzachtende omstandigheden”. Delicten worden soms gepleegd door mensen die in zulke beoernde omstandigheden verkeerden dat zij geen andere uitweg meer zagen. Denk bijv. aan een vrouw die haar man opruimt, omdat hij haar en de kinderen praktisch elke dag afranselt. De rechter kan en zal dit vaak als strafverminderende omstandigheid laten gelden.

Tot zover ziet het geheel aan strafbepalende factoren er misschien mooi en overzichtelijk uit. Echter, zoals zo vaak het geval is, ligt dit alles in werkelijkheid wat ingewikkelder. Zo zijn in de eerste plaats de strafdoelen die een rechter nastreeft ook van invloed op de zwaarte van de straf. Een rechter die wil voorkomen dat de dader zijn delict opnieuw pleegt (strafdoel 3a), kan de verdachte een langere gevangenisstraf geven dan de rechter die de verdachte alleen maar leed wil toevoegen (strafdoel 1). Dit omdat de eerstgenoemde rechter hoopt dat de dader gedurende die langere gevangenisstraf door therapeuten zal worden behandeld.

In de tweede plaats speelt de maatschappijvisie van de rechter een rol. Hij kan bijv. in afwijking van andere rechters van mening zijn dat een bepaald type delicten maatschappelijk gezien zeer verwerpelijk is en dat daar zwaardere straffen voor gegeven moeten worden. Hij kan dan dicht bij de maximaal toegestane straf gaan vonnissen bij dit type delicten en verder daarvan af bij andere delicten. Natuurlijk moet hij

hierbij wel rekening houden met de kans dat de advocaat of de officier van justitie in hoger beroep om een lichtere of zwaardere straf gaan vragen*.

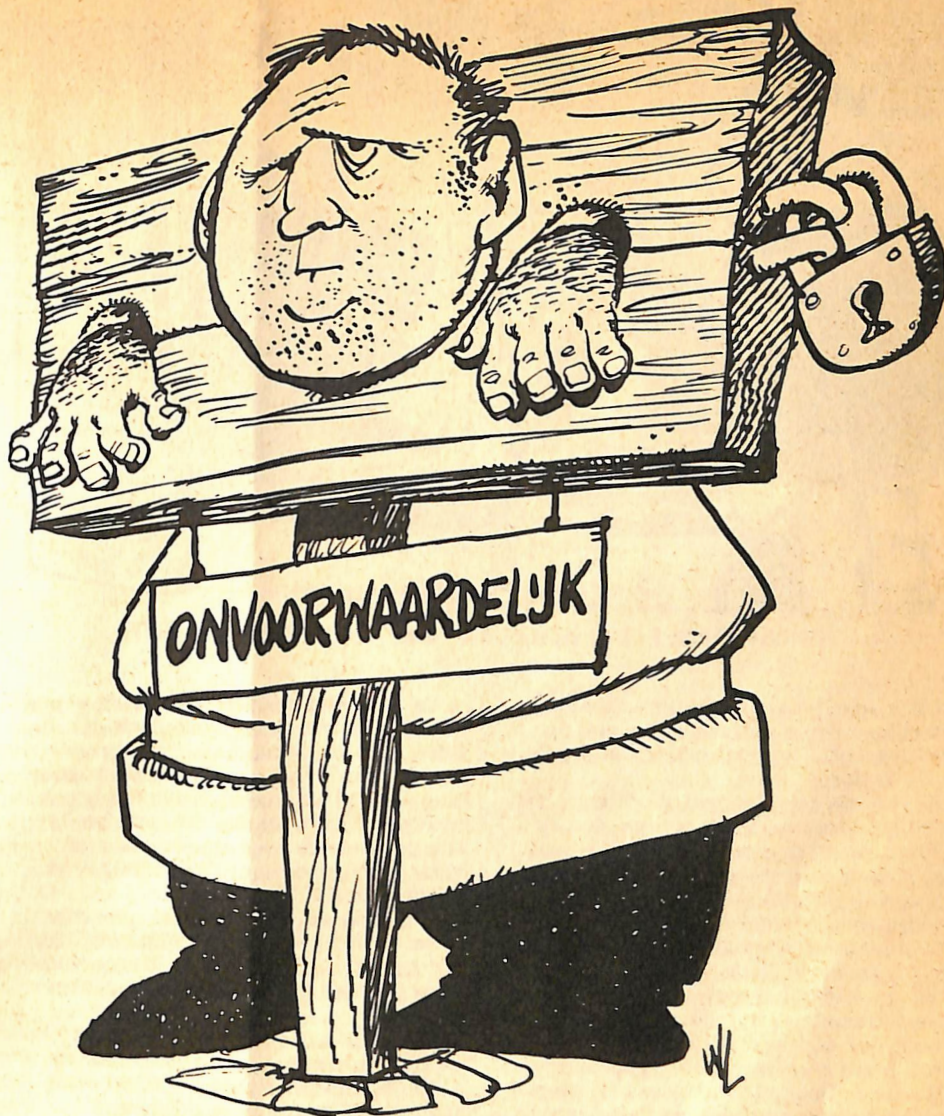
Ruimte voor verschillen in strafsoort en strafmaat: dat het bovenstaande veel ruimte laat voor zowel verschillen in strafsoort als voor verschillen in strafmaat zal inmiddels duidelijk zijn. Die ruimte wordt in de praktijk ook gebruikt. Men kan grote verschillen in strafsoort en strafmaat vinden tussen verschillende arrondissementen (rechtbanken). Zo vermeldt Steenhuis in zijn boek „Rijden onder invloed” (Assen, 1972) dat bijv. in 1960 en 1961 een groot verschil in strafoplegging aan veroordeelde bestuurders van motorrijtuigen tussen de arrondissementen Groningen en Leeuwarden. In Groningen kregen twee van de tien onvoorwaardelijke gevangenisstraf, in Leeuwarden minstens acht van de tien. Bekend is een verhaal van een advocaat die werd aangehouden terwijl hij onder invloed reed. Hij kende de verschillen in opgelegde straffen tussen de arrondissementen. Zijn eerste vraag was dan ook: „In welk arrondissement bevindt ik mij op het ogenblik?” Ook meer recentelijk bestaan er nog verschillen in strafoplegging tussen bijv. het centrum en het buiten van ons land.

Werking van de straf.

Zoals al eerder is gezegd, is een belangrijke kant van het straffen de preventieve werking. Men straft opdat niet meer gezondigd worde. Het is de moeite waard om even stil te staan bij de vraag hoe dat nu in zijn werk gaat. Door wat voor soort mechanismen kan een straf effect hebben? In principe kunnen we daarbij twee mechanismen onderscheiden, die overigens ook wel gelijktijdig werkzaam zijn. De eerste manier zouden we de **morele manier** kunnen noemen. Eigenlijk is dit een vorm van leven. Men leert dat een bepaalde handeling verboden is, omdat er een straf aan verbonden wordt. Dat bestempelt de handeling tot een slechte daad. Het leidt tot gewetensvorming. Vaak gebeurt dit min of meer onbewust. Deze vorm van „leren wat verboden is” vindt vooral plaats in de eerste levensjaren, zo tot de puberteit.

De tweede manier waarop een straf effect kan hebben, noemen we de **rationele manier**. Deze werking van de straf is eigenlijk gebaseerd op een economisch principe. Je kunt je voorstellen dat er een soort balans is met aan de ene kant de baten („De buit”) en aan de andere kant de kosten („Straf”) van een misdrijf. Als je er nu maar voor zorgt dat de kosten zwaarder wegen dan de baten, zal iedereen die een beetje nadenkt het wel uit zijn hoofd laten om een misdrijf te plegen.

Zo is de theorie, maar wat is de praktijk? Van de morele manier kunnen we zeggen dat het een mooi principe is, het werkt alleen niet bij iedereen. Populair gezegd, het moet je met de paplepel ingegoten zijn, anders helpt het niet meer. Van gewetensvorming bij volwassen mensen moet je je niet te veel voorstellen. Er moet al een bepaalde gewetensfunctie aanwezig zijn. Anders heeft het alleen nog maar zin om een beroep te doen op het gezonde verstand van iemand, door hem of haar te laten zien dat het niet de moeite loont om de wet te overtreden. Of zoals het spreekwoord zegt: „Eerlijk duurt het langst”. Men veronderstelt hierbij echter dat mensen vóór het plegen

SPECIALE PREVENTIE OP ZIJN OMGEVING....

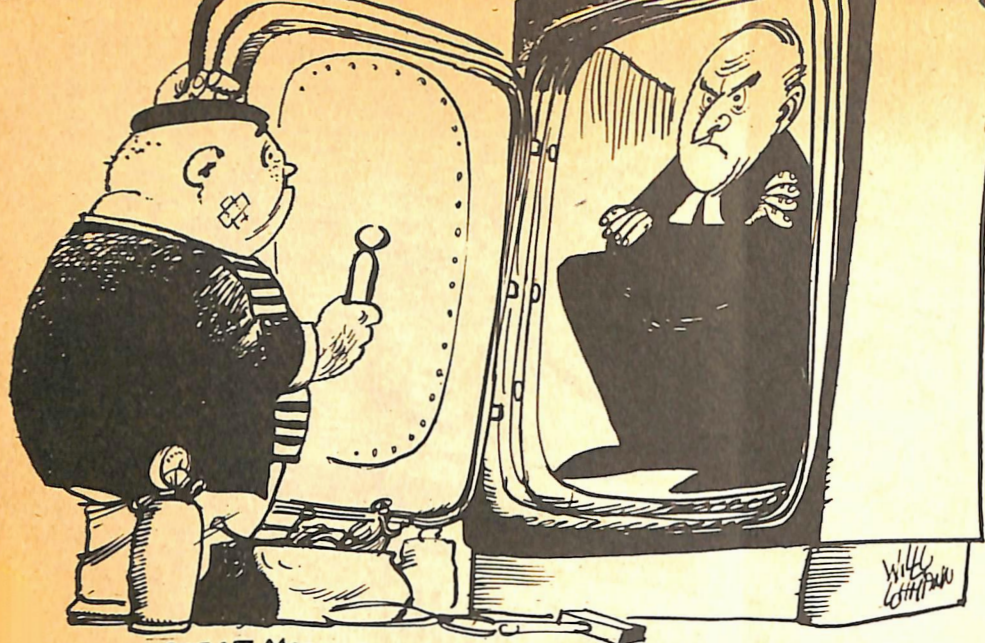
van een delict een rationele afweging maken van de te verwachten opbrengsten en de risico's die ze lopen. Dat zal best wel eens zo zijn. Iemand gooit bijvoorbeeld nooit geld in de parkeermeter, omdat hij denkt daarmee zoveel te besparen dat hij de enkele boetes er wel van kan betalen. Een heleboel delicten vinden echter plaats zonder dat er sprake is van een rationele overweging. Vooral bij agressieve misdrijven zien we vaak dat een bepaalde situatie waarin iemand verkeert tot een uitbarsting leidt. Het is dan helemaal geen rationele keuze, want de dader had niet zoveel te kiezen. Of zoals een gedetineerde eens zei: „Ik zit hier omdat ik een fractie van een seconde eerder bij het broodmes was. Anders was ik het slachtoffer geweest”.

Factoren die het effect van een straf bepalen

We hebben gezien op welke manieren een straf effect kan hebben (of niet). De volgende vraag is, welke factoren invloed kunnen uitoefenen op de effectiviteit van de straf. Het gaat hier om drie factoren. a. **Snelheid van straffen.** Straf moet direct op de zonde volgen. Hoe langer de

periode tussen het misdrijf en de straf, hoe minder effect die straf zal hebben. Het wordt voor de dader subjectief namelijk steeds moeilijker om een verband te leggen tussen de misdaad en de straf naarmate er meer tijd tussen beide verstrijkt. Als de kat in de gordijnen klimt moet hij direct een tik hebben en niet een half uur later. In de praktijk is het echter meestal zo dat er vaak een behoorlijke tijd overheen gaat, vóór een misdadiger gestraft wordt. Vooral wanneer het om een beetje ingewikkelde zaak gaat zit er — zoals het tot nu toe gaat — al gauw een paar jaar tussen de daad en het vonnis.

b. **De pakkans.** De tweede factor waarvan het effect van straffen afhangt is de zekerheid van de straf. Of met een populair woord „de pakkans”. Als je weet dat de kans op een straf maar heel klein is, wordt het wel verleidelijk om bijvoorbeeld in een winkel iets mee te nemen zonder te betalen. Rijden onder invloed is ook zo'n delict waarvan de kans op een veroordeling relatief klein is. Daarom stappen er nog steeds veel mensen dronken achter het stuur, omdat ze er op gokken dat er geen controle zal zijn. Bij

STRAF MOET DIREKT OP DE ZONDE VOLGEN

die gok speelt natuurlijk niet alleen de kans op controle een rol, maar ook de gevolgen daarvan. Dat brengt ons op de derde factor.

c. De hoogte van de straf. De hoogte van de straf wordt vastgesteld door de rechter, die zich — zoals gezegd — laat leiden door allerlei factoren als het gepleegde delict, de persoon van de verdachte, de aard van de omstandigheden en het door hem aangehangen strafdoel. Het is opmerkelijk dat discussie over het effect van straffen meestal alleen gaan over de hoogte van de straf. Er wordt dan gezegd dat er maar strenger gestraft moet worden om de criminaliteit effectief te bestrijden. Daarbij wordt veel te weinig rekening gehouden met het feit dat er nog andere factoren in het spel zijn. Het effect van straffen is een functie van Snelheid, Zekerheid en Hoogte van de straf. Met andere woorden, voor een effectieve criminaliteitsbestrijding moet men dus niet alleen denken aan de hoogte, maar ook aan de snelheid en de zekerheid van de straf.

Noodzaak van onderzoek: men kan en moet zich afvragen welke straf in bepaalde gevallen de meest juiste of — en dat is misschien beter gezegd — de minst onjuiste is. Twee voorbeelden kunnen dit verduidelijken.

1. Waarschijnlijk zal iemand, die een bepaald delict in arrondissement A heeft gepleegd en daarvoor veertien dagen onvoorwaardelijke gevangenisstraf heeft gekregen, zich niet juist behandeld voelen als hij merkt dat zijn buurman voor hetzelfde delict, maar honderd meter verderop in arrondissement B gepleegd, f 500,— boete moet betalen. Aangenomen mag worden dat hij zich hieraan zal ergeren. Men kan afvragen of die ergernis bij zal dragen tot het tot inkeer komen van de man.

2. Stel dat iemand een langere gevangenisstraf krijgt opdat hij behandeld zou kunnen worden. Dat lijkt hooguit te rechtvaardigen als aan twee voorwaarden is voldaan, nl.

a. de behandeling moet het beoogde effect sorteren zonder al te veel schadelijke bijverschijnselen. Met andere woorden het medicijn moet op zijn deugdelijkheid zijn onderzocht en dat is niet gebeurd.

b. de gestrafte moet de behandeling ook krijgen. Merkwaardig genoeg is dat niet zeker. De tot gevangenisstraf veroordeelde wordt niet door de rechter maar door een selectiecentrum op een bepaalde tijd in een bepaalde gevangenis geplaatst. Die gevangenis kan er best een zijn waarin de gewenste behandeling niet voorhanden is.

Zolang aan een van beide of aan alle twee voorwaarden niet voldaan is, lijkt het geven van een langere gevangenisstraf met het oog op een behandeling onjuist.

Meer in het algemeen moet gesteld worden dat onderzocht moet worden:

1. Welke doelen bij het straffen maatschappelijk gezien wenselijk zijn,
2. of je die doelen met straffen kunt bereiken,
3. en zo ja, welke straffen het minst schadelijk zijn en tevens de doelen het beste bereiken.

Gebeurt dat niet dan wordt er eigenlijk op volstrekt ontoelaatbare wijze met mensen omgesprongen. Een wijze die zelfs de naam experiment niet verdient, omdat er niet wordt nagegaan of hetgeen gebeurt juist is. Een handelwijze die de naam „spel” verdient, omdat de houding van de betrokkenen als volgt moet zijn: „Zo is het spel, zo wordt het gespeeld en daar wordt hoe onzinnig de regels misschien ook zijn niet aan getornd”. Men kan ethische bezwaren hebben tegen het experimenteel straffen van delinquenten, tegen het geven van bijv. geldboete aan de eerste en gevangenisstraf aan de tweede voor hetzelfde delict en gedurende een bepaalde periode. Wij hebben echter minstens zo grote ethische bezwaren tegen straffen met ongecontroleerde maatregelen. Alleen voor de eerste methode van straffen geldt het excuus dat men al doende de fouten wil vinden en verbeteren, dus leren.

Gelukkig wordt het aantal mensen dat goedkeurend knikkend van het juridisch spel spreekt steeds kleiner, het aantal mensen dat zich kritisch ten aanzien van de rechtspraak opstelt steeds groter en worden steeds meer juridische zaken onderzocht. Waarbij de subsidies van het Ministerie van Justitie voor dergelijk onderzoek wijzen op een verheugende bereidheid om de hand in eigen boezem te steken.

Voorbeelden van reeds verricht onderzoek

Er zijn de laatste jaren in Nederland reeds een aantal onderzoeken verricht naar het effect van straffen. Twee van die onderzoeken willen we hier aanhalen. Het eerste betreft een onderzoek van Steenhuis naar het speciaal preventief effect van een zware straf (gevangenisstraf) t.a.v. een lichte straf (geldboete). Zoals gezegd beoogt de speciale preventie het voorkomen van herhaling van een misdrijf door de gestrafte (recidive). We zullen niet op alle details van dit onderzoek ingaan. Voor ons is het slechts belangrijk te weten dat bij een lichte straf niet méér recidive plaatsvindt dan bij een zware straf. Met andere woorden. In dit geval (bij rijders onder invloed) had een gevangenisstraf niet méér effect dan een geldboete. Een tweede onderzoek, eveneens van Steenhuis, was gericht op het onderzoeken van het generaal preventief (afschrikwekkende) effect van de straf. Daartoe werden twee gebieden met een verschillend strafbeleid (t.o.v. rijden onder invloed) met elkaar vergeleken. Men zou verwachten dat in het gebied waar de zwaarste straffen voor rijden onder invloed werden gegeven, relatief het kleinste aantal mensen onder invloed zou rijden. Dit bleek niet het geval te zijn. Ook in dit onderzoek kon men niet aantonen dat er van zwaardere straffen een groter (generaal-preventief) effect uitgaat dan van lichtere straffen. Deze uitkomsten dwingen natuurlijk wel tot nadere bezinning over het straffen. Zo zou je kunnen zeggen, dat als het preventief effect hetzelfde is, een lichte straf de voorkeur verdient uit humanitaire overwegingen.

Fokke P. H. Dijksterhuis
Jan A. Nijboer.
medewerkers
Criminologisch Instituut
(Groningen)

*) Het is bekend, dat sommige rechters voor bepaalde delicten vrijwel altijd hogere straffen geven dan andere rechters voor vergelijkbare delicten.

De verstarring van Clark Terry

Tussen de vele hoogtepunten die het jazz-festival van Roermond vorige zomer leverde, zat één grote tegenvaller: trompettist/bugel-speler Clark Terry, die zijn verplichte nummertjes afdraaide met een enthousiasme en een inspiratie alsof hij aan de lopende band stond. Het was zeker al de twintigste keer in zijn leven dat hij voor een Nederlands publiek optrad, maar daaraan kan het moeilijk hebben gelegen.

Iemand als tenorist Johnny Griffin, die in de loop der jaren vele honderden malen op een Nederlands podium moet hebben gestaan, toonde op hetzelfde festival geen spoor van verzadiging, maar speelde daarentegen in duel met tenorist Eddie „Lockjaw” Davis de sterren van de hemel. Het lijkt erop dat Clark Terry op zijn 55ste definitief is uitgeblust. Dat is een merkwaardige ontwikkeling voor een muzikant die nog maar vijftien jaar geleden door de jazz-insiders vrijwel unaniem werd aangeprezen als „een van de meest onderschatte trompettisten”. Terry had op dat moment een acht jaar lang engagement bij de band van Duke Ellington achter de rug, en hoewel El-

lington hem behoorlijke kansen had gegeven zich solistisch te onderscheiden, was zijn naam bij het grote publiek nauwelijks bekend.

De eerste platenmaatschappij die Terry nog tijdens zijn Ellington-periode, een serieuze kans gaf was Riverside, de door de jazzliefhebbers Orrin Keepnews en Bill Grauer gerunde firma die later in een rampzalig faillissement ten onder zou gaan. Tussen 1957 en '59 nam Terry voor Riverside vier LP's op. Een selectie daaruit is sinds kort opnieuw verkrijgbaar: het dubbelalbum „Cruising” (Milestone M-47032).

Terry is te horen met vier totaal verschillende bezettingen, die samen een mooi beeld geven van zijn indrukwekkende veelzijdigheid: een hard bop-kwintet met Johnny Griffin (van wie zelf ook een zeer plezierig dubbelalbum met oud Riverside-materiaal is verschenen: „Big Soul”, Milestone M-47014); een combo uit de Ellington-band met naast Clark Terry onder meer Johnny Hodges en Paul Gonsalves; een kwartet met pianist Thelonious Monk in een hoogst ongebruikelijke begeleidingsrol; en een

bizar groepje met tuba-speler Don Butterfield als tweede blazer. Hoezeer de omlijsting ook verschilt, de muziek van Clark Terry blijft steeds een wonder van speelse vindingrijkheid en lenige swing. Het jaar na zijn vertrek bij Ellington werd Clark Terry staf-musicus in de Newyorkse NBC-televisiestudio's, op dat moment (1960!) nog altijd een opzienbarende doorbraak voor een zwarte muzikant, maar geen werkomgeving waarin je nog veel opmerkelijke jazz-prestaties verwacht. Toch zou zijn wereldfaam als jazztrompettist pas toen beginnen.

In 1964 ging Terry als vrije-tijdsbesteding in en rond New York optreden met een kwintet dat hij samen met ventieltrambonist Bob Brookmeyer leidde. Het was leuke muziek, maar Terry's bekendheid bleef nog steeds beperkt tot de kleine kring van de jazzkenners. Daar kwam pas verandering in, toen hij in augustus '64 een LP opnam als gastsolist bij het trio van pianist Oscar Peterson.

De combinatie van inventief solowerk, beproefde muzikantengrappen (zoals het spelen van een „duet met zichzelf” door afwisselend de trompet en de bugel aan de mond te zetten) en vooral de mompelende scherts-zang in het nummer „Mumbles”, maakte dit album tot een wereldsucces en veranderde Clark Terry op slag in een internationale ster.

Van die reputatie heeft hij sindsdien op bekwame wijze gebruik gemaakt (en geef hem eens ongelijk). Maar het is wel een ontvullende ervaring om „The Oscar Peterson Trio With Clark Terry” (goedkoop heruitgebracht op Mercury 6336 342) in 1976 nog eens op te zetten en dan te constateren dat Terry de laatste twaalf jaar werkelijk geen noot of frase heeft voortgebracht die niet ook op die ene plaat uit 1964 te horen is.

De spontane vondst van vandaag verstart tot het verveelde cliché van morgen — zou dat het onvermijdelijk lot van elke improviserende muzikant zijn?

Bert Vuysje

Three days of the Condor

„Goudhaantje” Robert Redford, die aanvankelijk alleen door zijn fraai uiterlijk bezig leek aan een carrière in de stijl van het oude Hollywood, blijkt bij nader inzien eigenlijk erg goed te kunnen spelen. „Hij heeft de pest aan repeteren, omdat hij niet wil kiezen voor één bepaalde reactie. Als je een scène zes keer overdoet, is hij zes keer anders”. (Regisseur Sydney Pollack (41) in Vrij Nederland). We hebben hier in ons land niet met al zijn films kunnen kennismaken, wel met het overgrote deel. In

ruggebracht omdat zes dagen de snelle handeling teveel in de weg zouden staan) is een spannende, weinig vrolijke film waarin Redford vrijwel permanent in beeld is, en dat is maar goed ook, want hij doet het uitstekend. De hierboven reeds geciteerde Sydney Pollack over het samenwerkingsverband met Redford: „Het is de vierde film die ik mee maak en de tweede als co-producent. Ik ken Robert al sinds 1960, we speelden toen in een low budget film, „War Hunt”. En ik werk erg graag met hem omdat hij een

uitstekend acteur is”. De intrige van „Three days of the Condor” is niet in een paar woorden verteld. Scenarioschrijvers Semple jr. en Rayfiel hebben van het oorspronkelijke boek weinig heel gelaten want dat handelde voornamelijk over drugsmokkel, terwijl het in de film gaat over de activiteiten van de CIA, en de verraderlijke rol die een hoge ome in die club speelt. Hierdoor wordt Redford (alias Turner) en die opereert onder de codenaam Condor, van de ene dag op de andere het doelwit voor de beroepsmoordenaar Joubert, een verrassende creatie van Max von Sydow, niet in de laatste plaats bekend van zijn werk in menig Bergman-film. Om zich te verbergen voor de vijand die hij niet kent, dwingt hij een toevallige passante, Faye Dunaway, hem onderdak te bieden in haar flat, hetgeen leidt tot een kortstondige, maar fijnzinnige weergegeven romance. Dan pluist Turner stap voor stap uit, hoe de vork in de steel zit. „We vonden het zelf nogal een gezocht idee, maar halverwege de opnamen kwamen pas de onthullingen los over wat de CIA allemaal had uitgespookt en toen bleek dat wat wij in de film suggereerden, nog maar een heel klein stukje van een waarheid was die — zacht uitgedrukt — niet zo erg verkwikkend was. Als ik daar eerder van had geweten, had ik de film misschien niet gemaakt, uit angst voor vergissingen en te weinig afstand”. Aan het slot van de film zegt Redford, dat hij de hele geschiedenis heeft verteld aan de redactie van The New York Times, waarop zijn tegenspeler suggereert, dat daarmee zijn dagen geteld zijn. Maar de Condor wil wraak nemen voor al zijn collega's die door toedoen van één man,

„The Chase” met Marlon Brando en Jane Fonda maakte hij niet bijster veel indruk, „Jeremiah Johnson” was vrij snel weer weg, in „The way we were” met La Streisand werd de show eigenlijk gestolen door Babara en in „The Great Gatsby” met Mia Farrow kreeg hij vrijwel geen hand op elkaar. Alleen in „The Candidate”, gemaakt met een groot deel van zijn eigen fortuin, werden de acteer kwaliteiten van Redford goed beoordeeld, als we schelmenromans als „Butch Cassidy and The Sundance Kid” en „The Sting” (beide met Paul Newman) even buiten beschouwing laten. Maar Redfords laatste film, althans de laatste die hier te zien is — immers „All the Presidents Men” is in Amerika en in Londen in première gegaan — maakt duidelijk dat Redford wel degelijk meer in huis heeft dan een prima body en een mooi hoofd. „Vergis je niet, hij houdt van acteren, al houdt hij helemaal niet van de bijkomstige toestanden van het ster zijn”. (Sydney Pollack).

„Three days of the Condor” gemaakt naar de oorspronkelijke roman „Six days of the Condor” (voor de film tot drie te-

Geweld en agressie: Faye Dunaway als Kathy in „Three days of the Condor”

op ordinair persoonlijk gewin uit was, om het leven gebracht. Een open einde: we krijgen de krantenkoppen in The New York Times niet te zien; het laatste beeld is dat van Redford, die langzaam wegloopt en verdwijnt in de menigte. De film is op lokatie opgenomen, en de medewerking die de CIA eraan verleende ging zelfs zo ver, dat bepaalde opnamen in het gebouw van deze organisatie mochten worden opgenomen. Gelachen wordt er bijster weinig, alleen misschien even als Redford na een truc in de telefooncentrale van het hotel waar beroepsmoordenaar Joubert is gehuisvest, allerlei draden met elkaar verbonden heeft. Een welkome ontspanning, zo'n snelle lach, want verder is het bepaald concentreren geblazen om de draad van het verhaal niet kwijt te raken.

De kille manier waarop er met de agenten van de CIA wordt omgesprongen, zoals blijkt uit de woorden „zijn er beschadigingen“ als er wordt bedoeld „zijn er doden of gewonden“ maakt dat je als kijker toch een baantje bij de groenteman of op het girokantoor prefereert.

„Het probleem met de CIA is dat het een staat in de staat is geworden. In feite moest ze alleen maar inlichtingen verzamelen en daar rapport over uitbrengen. Maar ze heeft zichzelf gecompromitteerd met slinks spionagewerk en buitenlandse interventies, met het voorbereiden van invasies en moordaanslagen, met het drukken van valse dollars om onrust te zaaien in bepaalde landen. Ik wil best een CIA hebben, maar ik wil geen CIA die mijn telefoon aftapt of die Castro wil liquideren vanwege zijn ideologie.“ Aldus Sydney Pollack in VN.

En nogmaals, het succes van „Three days of the Condor“ wordt voor een groot deel mede bepaald door het voortreffelijk sober spel van Robert Redford. „All the Presidents Men“ zal waarschijnlijk zeer warm worden ontvangen en niet alleen maar omdat Dustin Hoffman er een hoofdrol in speelt, maar zeker ook omdat zijn medespeler Redford is.

LEO VAN OPZEELAND

„THE MAN who fell to earth“, de eerste film van en met David Bowie in de hoofdrol, circuleert al in ons land. Popster Bowie is te zien naast Candy Clark, eerder te bewonderen in de Amerikaanse jeugdsentimentfilm „American Graffiti“. Toen Candy zich terugzag op het witte doek, schrok ze zich wezenloos. „Ik vond mezelf altijd nogal aan de dikke kant, maar toen ik David en mezelf terugzag in de naakte liefdesscène, kon ik niet geloven dat wij dat waren. 't Leken wel twee heel dunne witte wurmen...!“

JANE FONDA, die ooit riep dat ze het witte doek vaarwel zou zeggen om zich uitsluitend aan haar politieke loopbaan te wijden, is inmiddels alweer op die beslissing teruggekomen. Ze is tenslotte een van de betere actrices die Amerika de laatste jaren heeft geleverd. Onlangs voltooide ze „Dick and Jane“ met George Segal. Ze spelen een echtpaar, dat zich toe gaat leggen op het beroven van banken, als de man zijn goedbetaalde baan als vliegtuigbouwkundig ingenieur heeft verloren.

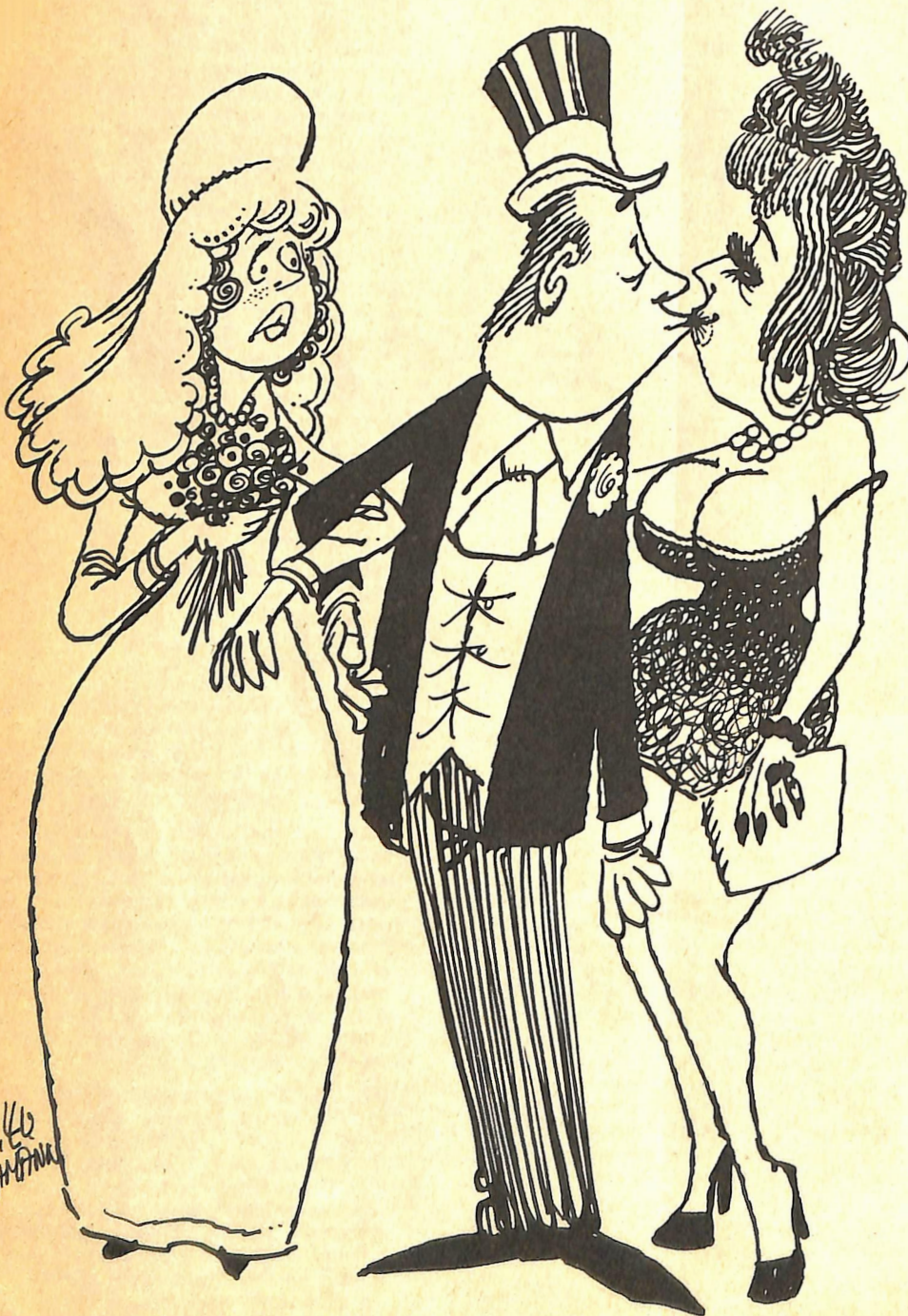
ZIJN AFKEER van verdovende middelen (lees soft drugs) heeft Charles Bronson nog eens ferm onderstreept. „Als ik op een feestje kom en ze beginnen die smerige rommel te draaien, ben ik al weg. Als het aan mij ligt, denken mijn jongens er later ook zo over. Mevrouw Ford, de vrouw van de president, kan dan wel heel tolerante dingen zeggen over hasj en zo, maar waarschijnlijk moet ze wel, haar kinderen zullen er wel mee bezig zijn.“

JAMMER HOOR, van Sal Mineo. Op 36-jarige leeftijd is hij vermoord. Hij was in ons land niet zo bekend, maar in de Verenigde Staten al jaren een gevierde ster. Speelde op elf-jarige leeftijd mee in het toneelstuk „The rose tattoo“ en ontving een Oscar voor zijn rol als vriend van Natalie Wood en James Dean in „Rebel without a cause“. Onlangs was hij op onze tv-schermen te zien in „The hustler“ met Paul Newman.

SHIRLEY MACLAINE, die na de publicatie van haar tweede boek, de draad weer heeft opgepakt en in Europa een succesvolle toernee afwerkt, heeft één wens. Ze wil nog eens in een sex-scene spelen samen met... haar broer. „Ik wil nu zelf wel eens zien waar al die meiden altijd zo opgewonden van raken“. Aldus de 41-jarige Shirley. Broer Warren Beatty heeft nog geen commentaar geleverd.

DAT HET Playboy-imperium danig aan het aftakelen is, is voor Bunny-baas Hugh Hefner nog geen reden om zijn festiviteiten en zo onmiddellijk te staken. Op een van de talrijke feestjes in zijn onderkomen, was ook Liz Taylor aanwezig. Tijdens de rondleiding door tuinen en villa schijnt Liz zich niet al te lovend hebben uitgelaten over het „spul“ van de heer Hefner. Haar aardse woorden „Wat een flauwekul“ namelijk, vielen niet in goede aarde bij de playboy... P.J.M.

Het rosse leven en welzijnswork (vervolg)

Verkrampde cultuur

(cultuur op te vatten als het totaal van menselijke verworvenheden, zowel „goede” als „slechte”).

Nog een ander cultureel antropologisch gegeven dat — hoe vreemd ook op het eerste gezicht — te maken heeft met de leefbaarheid of onleefbaarheid van een wijk — mag niet onvermeld blijven.

De historisch gegroeide opvattingen van seksuele zedelijkheid binnen het Paulinisch Christendom — als ik het als niet-Bijbelexegeet zo mag noemen — zijn, in wereldverband gezien, statistisch abnormaal.

Tot voor kort leefden wij in een t.a.v. erotiek en seksualiteit verkrampde cultuur, waardoor aan de geestelijke hygiëne ernstige schade werd berokkend. (De volkenkunde bestaat uit: a. fysische antropologie die de mens als biologisch wezen bestudeert en b. culturele antropologie, die de mens als cultuurwezen, dat is o.a. als drager van waarden en normen, bekijkt).

Er schijnt een wereldwijd verband te bestaan tussen seksuele moraal en prostitutie.

In landen waar de maagdelijke bruid wezenlijk het meest voorkomt, schijnen vele verloofde jongemannen tijdelijk vervanging te vinden bij prostitutees. Het soepeler worden van de houding der ouders t.a.v. eventueel voorechtelijk geslachtsverkeer tussen serieuze verloofden moet om meer dan een reden worden toegejuicht. (Althans volgens mijn humanistische normen, waarbij ik de aandacht vestig op het woord „eventueel” en dan wel met voorbehoedmiddelen).

Definitie leefbaarheid

Een ontspannener houding jegens de verschijningsvormen van seksualiteit en erotiek bevordert de leefbaarheid.

Leefbaarheid in een wijk kunnen we definiëren als de situatie waarin de overgrote meerderheid van de bevolking in subjectieve tevredenheid leeft als gevolg van het voldoende ontbreken van onlust veroorzakende prikkels. Nu wordt onlust voor een groot deel bepaald door de cultuur waarin men leeft; dat leerden Boeddha en de Stoïcijnen reeds, en het wordt door de moderne culturele antropologie bevestigd. „Niet de zaken zelf, maar hun mening erover brengt de mens

in beroering," zei de beroemde slaaf Epictetus.

In een „orthodox"-christelijke samenleving, die door de voortdurende seksuele verdringing in feite juist seksueel overspannen is, wordt een der meest onlust gevende prikkels gevormd door o.m. winkels met „blote blaadjes". Laat men die fleurige etalages toch met een glimlach bekijken; sinds het justitieel beleid ten aanzien van de pornografie soepeler is geworden, is het aantal seksuele misdrijven gedaald; en dit in tegenstelling tot de andere misdrijven (financiële en gewelds-delicten) die sterk stegen. Kennelijk is er dus geen verband met een algemene daling van de criminaliteit.

Sterker nog: nieuw sociologisch onderzoek heeft aangetoond dat de meeste aanranders in hun jeugd nooit pornografie hadden gezien. Kennelijk is het zien van de liefdesdaad niet schadelijk voor de kinderziel. De beroemde cultureel antropologe prof. Margaret Mead beveelt deze psychotherapie voor habituele aanranders aan: een half jaar in een nudistenkolonie leven.

Wie een goede seksuele opvoeding heeft genoten, zal schouderophalend het prostitutiebedrijf voorbij lopen en zijn kinderen uitleggen dat het even onhygiënisch is weggegooide condooms op te blazen als een op de grond gevallen koekje op te eten.

Maar het is te vrezen dat vele moeders stoepen schrobben en ramen lappen belangrijker vinden dan hygiënische voorlichting, getuige het zonder protest toelaten dat men in een bakkerswinkel eerst de hond en daarna de kleuter met dezelfde hand een koekje offreert.

N.B. Als onderdeel van agogische actie is het wenselijk de uitstekend opgeleide NVSH-voorlichters op scholen te laten opereren.

Als ik ten aanzien van het prostitutiebedrijf de constaterende betoogtrant even door een moraliserende mag vervangen: een gerijpt mens, die zijn/haar sexualiteit niet verdringt, zal geen aanstoot nemen, noch in verzoeking komen. Wel zal er deernis in hem opwellen, deernis met de prostituée, met de prostituant en bovenal met de kinderen die op school of op de speelplaats het woord „hoerenjong" naar het hoofd krijgen geslingerd. Laten

we Katendrecht ook voor deze kinderen leefbaar houden.

Verboden vruchten

Zowel in Denemarken als in Nederland heeft men vastgesteld dat na het vrijgeven van pornografie resp. het verzachten van het verkoopverbod, de omzet — na een aanvankelijke hausse — is gaan dalen. Verboden vruchten smaken nu eenmaal het zoetst!

Natuurlijk kunnen de Denen het niet helpen dat in het preutsere buurland, de Bondsrepubliek, de pornografie nog altijd een verboden vrucht is, en dat als gevolg van door Duitse reisbureaus georganiseerde bustochten, pornotrips geheten, de verkoop in Denemarken toch weer is gestegen.

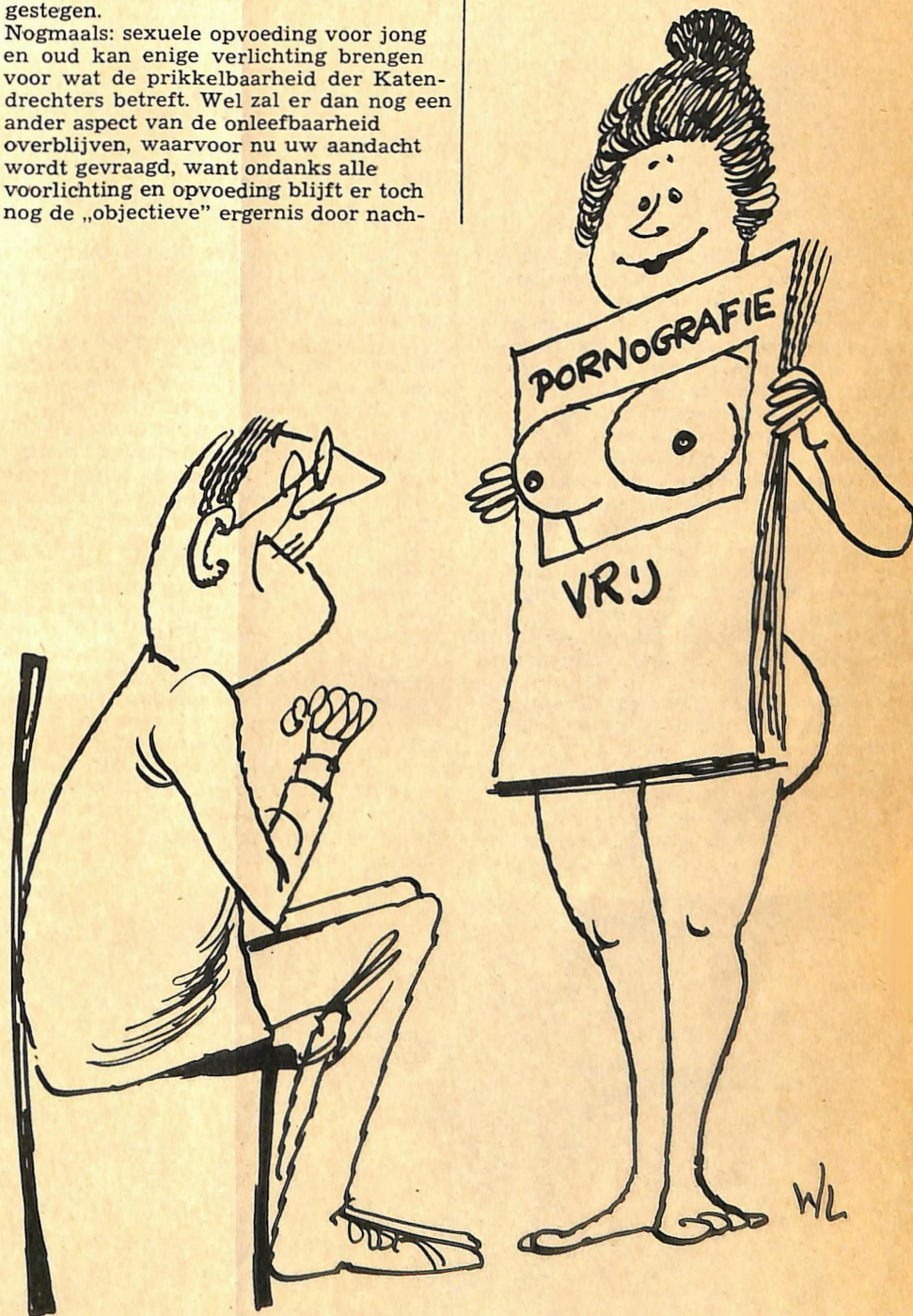
Nogmaals: seksuele opvoeding voor jong en oud kan enige verlichting brengen voor wat de prikkelbaarheid der Katendrechtters betreft. Wel zal er dan nog een ander aspect van de onleefbaarheid overblijven, waarvoor nu uw aandacht wordt gevraagd, want ondanks alle voorlichting en opvoeding blijft er toch nog de „objectieve" ergernis door nach-

telijk lawaai, hinderlijk volgen en nájouwen van eerbare Katendrechtters die niet op de prostituële offertes willen ingaan („Jij gaat zeker liever met de buurvrouw!").

Wordt vervolgd.

Geïnteresseerden kunnen de geraadpleegde literatuur-opgave vinden in het rapport, dat tegen drukkosten inclusief porto is te krijgen door overmaking van f 5,— op giro nr. 582000 t.n.v. Humanitas Amsterdam, onder vermelding van „Leefbaarheid prostitutiewijk".

Drs. H. T. Sie Dhian Ho,
geestelijk raadsman
Humanistisch Verbond.

Topturnen dames anno 1976

Nederlandse soldaten houden volgens mij niet bijzonder veel van marcheren, anders zouden ze wel vaker naar een turnwedstrijd komen kijken. Die sport is niet alleen van militaire herkomst, maar nog heden ten dage marcheren de meisjes bij elke gelegenheid, die zich voordoet, op en af. Turnen is een van de vele takken van sport, waarin de krijgshaf- tigheid van de oorspronkelijk vorm via allerlei merkwaardige rudimenten en rituelen bewaard is gebleven. Zoals dat bijvoorbeeld geldt voor tal van sport- journalisten in de voetballerij.

Zie voor uzelf, om eens een fraai angli- cisme te gebruiken: aanval, verdediging, kogel, schot, linie, flank etcetera. En wat voor bijnamen krijgen bekende lieden uit de voetbalwereld? Juist: de Generaal, het Kanon, de Tank.

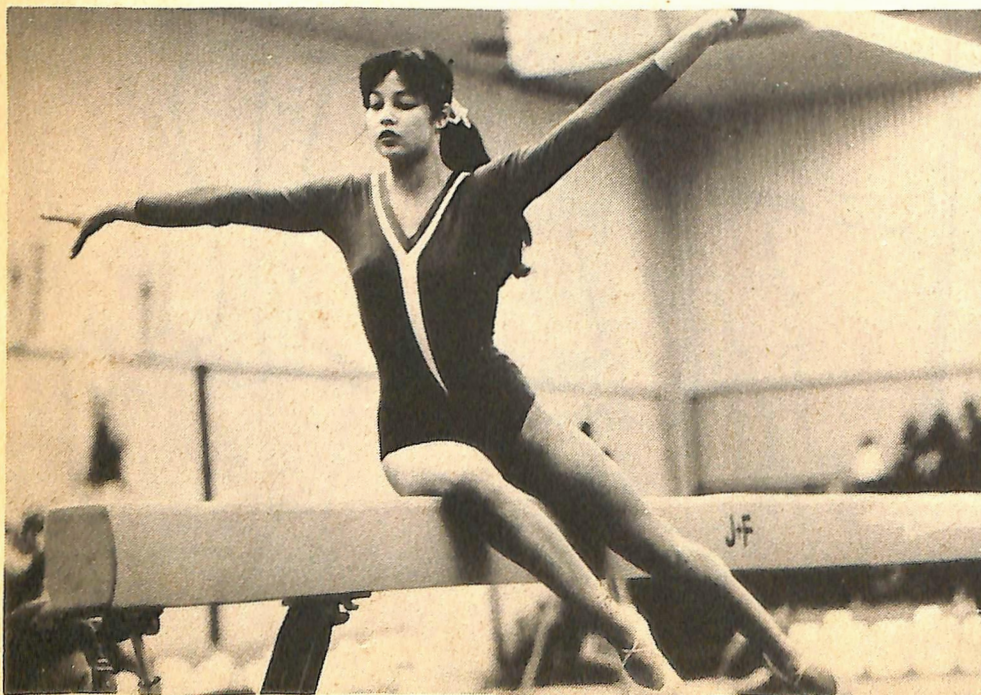
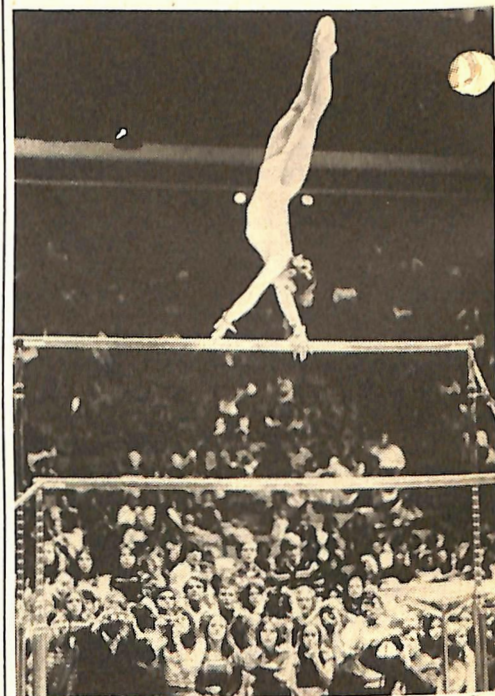
Maar goed, turnen heeft waarschijnlijk nog de meeste militaire karaktertrekken overgehouden uit de tijd dat Vater Jahn gezonde Duitse bodies het land instuurde, om te verkondigen dat gym- nastische training alleen het land van de (militaire) ondergang kon redden. Nog steeds is de turntraining een van de al-

lerzwaarste, nog steeds zijn discipline en autoriteit alles beheersende begrippen. En sterker nog: mijns inziens is het huidige topturnen strakker en strenger gereguleerd dan het Nederlandse leger. Na een oorlog zou er verdriet of vreugde zijn om nederlaag of overwinning, maar de tucht zou in ieder geval even ver- slappen. In Hamburg, waar de Neder- landse turnploeg pas geleden een soort oorlog moest voeren om zich te plaatsen voor de Olympische Spelen van Montreal, ging het heel wat anders. De voor kin- deren totaal ongeschikte leidster Ank Wickel stuurde de ploeg na de wed- strijden, toen de spanning weggevallen was, op de gebruikelijke vroege tijd naar bed. En bij die ploeg zitten ook twin- tigjarigen, die in elke andere situatie een onvergelijkbaar grotere vrijheid van handelen heeft. Toen een van de ouderen via een kranteninterview eens wat kri- tiek, en niet eens zulke harde, op dit soort situaties naar voren bracht, werd ze geschorst. Het artikel in kwestie werd aan de muren van het sportcentrum Papendal opgeprikt (daar trainen de meisjes en het jonge deel van de selectie

is er geïnterneerd) en wie zich met de inhoud van Jeanette's van Ravensteins woorden wenste te verenigen kon net zoals zichzelf voor kortere, langere of voor altijd vertrekken. Zo gaat dat in de topsport.

Turnen heeft zich in de laatste tientallen jaren zo snel ontwikkeld, dat vrouwen nu al dubbele salto's uitvoeren, op de balk al salto's voorover laten zien, kortom, dat topgymnastes tegenwoordig zonder al te veel moeite emplooi zouden kunnen vinden in het circus, zoals kunstrijdsters op de schaats de overstap maken naar de ijsrevue. Er zijn trouwens nog meer overeenkomsten tussen deze twee branches: in beide sporten bepalen jury's de uitslag.

En omdat jury's beïnvloedbaar zijn, is er altijd ruzie over de uitslag. De eerder genoemde Jeanette van Ravenstein deed een keer mee aan de Europese kam- pioenschappen in het Noorse skiën en bij de brug oefening zat de Nederlandse Le- nie Lens in de jury. Jeanette van Ra- venstein maakte een duidelijke fout door tijdens de kür aan de brug met ongelijke leggers éénmaal duidelijk de grond te

raken (met de voët). Juryleden zijn volgens het reglement gedwongen dan wat af te trekken van de puntenwaar- dering die ze in het hoofd hebben, maar Lenie Lens deed dat niet. Want ze had de voetfout niet gezien en dat hield ze bij hoog en laag vol. Geen kwestie van oneerlijkheid, maar een kwestie van niet zien wat je niet wilt zien. Overigens is het vrij zeker, dat er bij de plaatsingspro- cedure voor Montreal wel sprake is ge- weest van oneerlijkheid. De cijfers werden, voordat iedereen het tenslotte in Hamburg nog eens over moest doen, zo opvallend opgejaagd, dat gekonkel en omkoperij (via geschenken, via het aanbieden van reisjes en vakanties) haast niet meer ontkend kon worden. En dat is natuurlijk het voor de turnsters zelf ook uiterst onbevredigende slot geweest van een periode met Spartaanse en soldateske training. Stel u voor, dat jury's de uitslag van een oorlog moesten bepalen. Dat zou een heisa geven. Hoewel, de reden om oorlog te voeren zou er misschien alleen maar kleiner door worden. Kennelijk is er echter nog wel steeds reden om aan topturnen te doen.

Hans van Wissen